

Motion till riksdagen 2008/09: MJ327

av **Catharina Bråkenhielm (s)**

Vattendirektivsarbete

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur implementeringsarbetet med EU:s vattendirektiv bör bedrivas.

Motivering

I Sverige pågår just nu implementeringen av EU:s ramdirektiv för vatten. Detta är ett mycket viktigt arbete som genomförs för att säkerställa en god vattenkvalitet av grund-, yt- och havsvatten. För Sveriges del innebär vattendirektivet ett stort åtagande då Sverige har cirka en tredjedel av EU:s samlade vattenförekomster. Av den första preliminära statusklassningen framgår att cirka hälften av Sveriges vattenförekomster inte klarar God status vilket är direktivets mål.

Statussättningen av våra vatten vilar på ett antal bedömningsgrunder där den parameter som har den sämsta statusen styr klassningen. Klassningen kommer i slutet på 2009 att fastställas av Vattenmyndigheten och övergår därefter i en icke överklagningsbar miljökvalitetsnorm, MKN. Sverige har som enda land i EU valt att ha MKN på både kemi och ekologi. När det gäller kemi (prioriterade ämnen) kan MKN vara motiverad, men när det gäller de ekologiska bedömningsgrunderna kan MKN för dessa starkt ifrågasättas.

Motiven är följande:

- ? Det är viktigt att vara medveten om att det i de allra flesta fall inte finns några objektiva vetenskapliga kriterier för var gränsen för god vattenkvalitet går. De svenska bedömningsgrunderna utgör endast några av flera möjliga metoder för att beskriva tillståndet i vattnet. Bedömningsgrunderna är i flera fall nya och oprövade, och de innehåller omfattande osäkerheter och felkällor. Flera av de forskare som har tagit fram bedömningsgrunderna framhåller också dessa osäkerheter. I praktiken kommer statusklassificeringen dessutom till övervägande del att ske genom expertbedömningar,

Fel! Okänt namn på

- vilka är osäkra och i många fall subjektivt grundade. Bedömningssystemet är utformat utan hänsyn till den roll det kommer att ha i ett tvingande juridiskt normsystem. Det förhållandet att bedömningarna av vattenkvaliteten kommer att läggas till grund för ett normsystem, medför att betydligt högre krav på rättssäkerhet och proportionalitet måste ställas på bedömningssystemets utformning än vad som normalt är fallet. Bedömningssystemet tar mycket liten hänsyn till de konsekvenser bedömningarna kan komma att leda till, och det uppfyller inte krav på tydlighet och rättssäkerhet.
- ? Det råder en omfattande brist på dataunderlag, och ett sådant underlag kommer heller inte att kunna inhämtas utan mycket omfattande kostnader. Detta medför att bedömningsgrunderna inte kan användas på det stora flertalet vattenförekomster under den första förvaltningscykeln, utan statusklassificeringen kommer till övervägande – nästan uteslutande – del att ske med hjälp av expertbedömningar av personal på våra länsstyrelser. Det måste ifrågasättas mycket starkt om det är rimligt att ställa tvingande lagkrav på enskilda verksamhetsutövare på ett sådant tunt beslutsunderlag.
 - ? EU:s ramdirektiv för vatten är ett miljömålsdirektiv. Syftet med direktivet är att uppnå god ekologisk status i Europas vatten, något som även förutsätter god kemisk status. För ekologin talar direktivet endast om miljömål. Dessa specificeras på överordnad nivå i artikel 4 i direktivet. Det är en missuppfattning att direktivet kräver att de ekologiska målen blir omgjorda till MKN. Detta understryks av WFD artikel 2: 34,35.
 - ? Det faktum att ramdirektivets kommande dotterdirektiv för miljögifter, de så kallade prioriterade ämnena, benämns som (*dotter*)*direktiv om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område och ändring av direktiv 2000/60/EG* är ytterligare en tydlig indikation på att det varken krävs eller förväntas att någon EU-stat gör de ekologiska mål till juridiskt bindande normer. För de prioriterade ämnena och särskilt de förorenande ämnena, som omfattas av detta dotterdirektiv, krävs att Sverige (och alla andra EU-stater) använder MKN fullt ut. De flesta av dessa gränsvärden sätts på EU-nivån. Det är mycket bra då de allra flesta ämnena är mycket skadliga för mänsklig hälsa och vattenlevande djur och växter.
 - ? Användande av MKN som styrmedel till den ekologiska statusen riskerar att undergräva verktyget MKN. Naturvårdsverket framhåller att MKN ekologi (vatten) ska tolkas som skall-normer. MKN ekologi (vatten) skiljer sig principiellt oerhört från den definition som direktivet ger, och från de tidigare MKN inom luftområdet. Den är baserad på en så kallad ”one out, all out”-modell, där man för ett antal så kallade kvalitetsfaktorer avgör om någon av dessa inte når upp till god status enligt bedömningsgrunderna. Det kan vara fisk som enligt en fiskindex, VIX, inte visar att kvaliteten i vattenförekomsten är god, eller det kan vara ett vattenväxtindex. Utöver detta finns det möjlighet att sänka ribban genom att tillämpa ”undantag”. Detta instrument – ”undantag” – finns det i dagsläget inga tillämpliga anvisningar för från Naturvårdsverket. Det är ett politiskt instrument infört för att få ”rimlighet” i direktivet.
 - ? Kunskapen om vilka orsakssamband som förklarar en vattenförekomsts tillstånd är oftast bristfällig. Det gäller både den generella kunskapen för

Fel! Okänt namn på

vilken faktor eller vad som påverkar fisksamhällen eller vattenväxksamhällen, för att ta två exempel. Om Länsstyrelserna saknar mät- eller inventeringsdata blir det än svårare att "bevisa" status och kräva att en viss MKN ska uppnås, och att entydigt påvisa vilka åtgärder som krävs.

För att vattendirektivet ska fungera på ett bra sätt är det av oerhörd vikt att tillämpningen blir lika i alla EU-länder och att konkurrensneutralitet råder. Blir det inte så finns en uppenbar risk att verksamhet och sysselsättning förflyttas till de länder som tillämpar ramdirektivet på ett "generösare" sätt. Bedömningsgrunderna kommer att jämföras mellan länderna, men inte hur direktivet har implementerats i den nationella lagstiftningen.

Som tidigare nämnts är vattendirektivet för Sverige ett mycket stort och viktigt åtagande. Det är av yttersta vikt att rätt åtgärder blir utförda för att nå direktivets mål om god status. Vi kan idag se att beslutsunderlaget är alltför bristfälligt. Att omvandla den ekologiska statusen till MKN vore därför mycket olyckligt. Denna fråga är så viktig för Sverige att ett politiskt omtag behövs i denna del.

Ett förfaringsätt baserat på det arbetssätt som vi i Sverige tillämpar med miljömålen verkar mer effektivt och ändamålsenligt med tanke på den osäkerhet som finns i bedömningarna. Det skulle också minska de svårigheter som nu finns i att lägga ribban på en rimlig nivå som accepteras av samhället i stort. Det skulle också öka acceptansen bland de verksamhetsutövare som skall utföra åtgärderna.

Stockholm den 2 oktober 2008

Catharina Bråkenhielm (s)